

Työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutus on työnantajan vastuulla

Suomen Fysioterapeutit, Suomen Psykologiliitto, Suomen Terveystenhoitajaliitto ja Suomen Työterveyshoitajaliitto selvittivät loppusyksyllä 2022 työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutuksen maksukäytäntöjä ja koulutussitoumussopimusten yleisyyttä. Tutkimuksen toteutti Akava Works. Tulosten perusteella joka toinen fysioterapeutti on joutunut erikoistumaan omakustanteisesti omalla ajallaan. Ero muuhun työterveyshuollon henkilöstöön on merkittävä. Työfysioterapeuttien koulutussitoumussopimusten kesto on myös muuta henkilöstöä pidempi.

Työfysioterapeutin koulutus

Työfysioterapeutti on työterveyshuollon ammattihenkilö, jolla on työterveyshuollon toteuttamiseen tarvittava koulutus¹. Tarvittavan koulutuksen laajuus on vähintään 15 opintopistettä ja koulutus tulee suorittaa kahden vuoden kuluessa siitä, kun työskentely työterveyshuollossa aloitetaan².

Työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutus on ammatillista erikoistumiskoulutusta, jonka kustannuksista vastaa työnantaja ja jonka tulee tapahtua työaikana³⁻⁵. Säätelyn yksiselitteisyydestä huolimatta koulutuksen kustannusten maksaminen on saattanut jäädä työntekijän itsensä vastuulle, ja kouluttautuminenkin on tapahtunut työajan sijaan omalla ajalla.

Akava Works selvitti Suomen Fysioterapeuttien, Suomen Psykologiliiton, Suomen Terveystenhoitajaliiton ja Suomen Työterveyshoitajaliiton aloitteesta työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutuksen maksukäytäntöjä ja koulutussitoumussopimusten yleisyyttä. Tutkimuskysely lähetettiin marraskuussa 2022 liittojen jäsenille.

Joka toinen työfysioterapeutti erikoistuu omalla ajalla ja rahalla

Kyselyyn vastasi yhteensä 433 henkilöä, joista 382 oli suorittanut tai suorittamassa työterveyshuollon pätevöittävä koulutuksen. Vastaajista 119 oli fysioterapeutteja (♀ 79 %), 115 psykologeja (♀ 88 %), 90 terveydenhoitajia (♀ 100 %) ja 103 työterveyshoitajia (♀ 99 %). Vastaajat edustavat kolmasosaa kaikista työfysioterapeuteista, joita on arviolta 350.

Kyselyyn vastanneiden työfysioterapeuttien keski-ikä oli 47 vuotta. Reilu puolet (55 %) vastaajista työskenteli palkansaajana ja yli kolmannes (36 %) yrittäjänä. Kolme prosenttia vastaajista työskenteli monimuotoisesti ja viisi prosenttia oli tilapäisesti poissa työelämästä.

Lähes kaikki (93 %) kyselyyn vastanneista työfysioterapeuteista olivat suorittaneet tai suorittamassa työterveyshuoltoon pätevöittävä koulutusta. Yli puolet (60 %) oli työskennellyt työterveyshuollossa jo ennen koulutuksen suorittamista, keskimäärin kaksi vuotta.

Vain puolet (50 %) palkansaajana työskentelevistä työfysioterapeuteista (n=58) sai suorittaa koulutuksen kokonaan työajalla. Osittain työaikaa kouluttautumiseen sai käyttää joka viides (21 %). Vajaa kolmannes

(29%) ei saanut suorittaa koulutusta työajalla, ja joutui opiskelemaan omalla ajallaan joko kokoaikatyön ohella, osa-aikatyötä tehden tai perhevapaan aikana.

Muut ammattiryhmät saivat suorittaa koulutuksen työajalla fysioterapeutteja useammin. 98 prosenttia psykologeista sai suorittaa koulutuksen kokonaan (54 %) tai osittain (44 %) työajalla. Terveystenhoitajista ja työterveyshoitajista niin ikään puolet sai suorittaa koulutuksen kokonaan työajalla. Kolmannes sai opiskella osittain työajalla ja omalla ajalla koulutuksen joutui suorittamaan 15 prosenttia terveystenhoitajista ja 16 prosenttia työterveyshoitajista.

Työsuhteessa olevista fysioterapeuteista vajaa puolet (41 %) joutui maksamaan koulutuksen itse. Ero muihin ammattiryhmiin on selkeä. Psykologien osalta kukaan ei joutunut maksamaan koulutustaan itse ja työterveyshoitajista ja terveystenhoitajista koulutuksen maksoi itse vain noin neljännes.

Työsuhteessa toimivista fysioterapeuteista, joille työnantaja maksoi koulutuksen (n=31), 39 prosenttia oli joutunut tekemään koulutussitoumussopimuksen. Sopimuksella sitoudutaan koulutuksen jälkeen työskentelemään sovittu aika saman työnantajan palveluksessa, sopimussakon uhalla. Fysioterapeuteilla sopimuksen kesto oli keskimäärin 20 kuukautta, kun muilla ammattiryhmillä se oli 15–18 kk.

Työnantajat kantavat koulutusvastuunsa heikosti

Työterveyshuollossa ei voi työskennellä kahta vuotta kauempaa ilman asianmukaista pätevyyskoulutusta¹. Työsopimuslaissa (19 §) todetaan, että jos työnantajalla on lakiin tai työehtosopimukseen perustuva velvollisuus tarjota työntekijälle koulutusta, jotta tämä voi tehdä työtä, jota varten hänet on palkattu, koulutuksen on oltava maksutonta työntekijälle⁵. Lisäksi koulutus on luettava työajaksi ja mahdollisuuksien mukaan sen on tapahduttava säännönmukaisten työvuorojen aikana⁵.

Työterveyshuollon työnantajien vastuulla on luoda edellytykset sille, että työntekijät voivat osallistua täydennyskoulutukseen⁶. Jos työterveyshuoltoon palkataan fysioterapeutti, joka ei vielä ole suorittanut työterveyshuoltoon pätevittävä koulutusta, tulee työnantajan varmistaa palkkaamansa fysioterapeutin osaaminen ja työn jatkuvuus huolehtimalla edellytyksistä suorittaa em. koulutus kahden vuoden kuluessa työn aloittamisesta². Koulutus on oltava työntekijälle maksutonta ja se on luettava työajaksi⁵.

Työnantajan on kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, jollei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua⁷. Eri ammattiryhmillä ei voi olla erilaisia käytäntöjä työajalla kouluttautumisen, koulutuskustannusten tai koulutussitoumussopimusten keston suhteen.

Työterveyshuollon työnantajien tulee korjata toimintaansa siten, että eri ammattiryhmiä kohdellaan työterveyshuollon pätevittävä koulutuksen järjestämisen osalta tasavertaisesti. Kyseinen koulutus on lakisääteinen, joten sen kustannukset kuuluvat työnantajalle ja koulutukseen käytetty aika on luettava työajaksi. Koulutussitoumussopimukset eivät ole työterveyshuollossa tarkoituksenmukaisia. Henkilöstö tulee sitouttaa hyvällä ja arvostavalla henkilöstöpolitiikalla.

Lisätiedot:

Juho Korpi, erityisasiantuntija
Suomen Fysioterapeutit ry
juho.korpi@suomenfysioterapeutit.fi
puh. 0400 166 506

Lähteet

(1) Työterveyshuoltolaki, 3 §

(2) Valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta, 14 §

(3) STM 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2002:6.

(4) STM 2004. Terveydenhuollon täydennyskoulutussuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:3.

(5) Laki työsopimuslain muuttamisesta, 19 §.

(6) Työterveyshuoltolaki, 3 §

(7) Työsopimuslaki, 2:2 §.